

IN MEMORIAM

GUNNAR MICKWITZ

Den 18 februari 1940 stupade docenten i historia vid Helsingfors universitet Gunnar Mickwitz vid Kämärä, söder om Viborg, då han som reservfänrik vid ett kulsprutekompani deltog i ett motangrepp mot de ryska linjerna. Med honom förlorade Finlands vetenskap en av sina mest begåvade och lovande representanter, vilken inom den ekonomisk-historiska och numismatiska forskningen trots sin ungdom redan gjort sig allmänt känd och vunnit stort anseende.

Född i Åbo 1906 som son till lektor Axel Mickwitz och hans maka Karin Schybergson ägnade han sig efter studentexamen 1924 åt studier i klassiska språk och historia. Efter att ha genomgått Svenska institutets i Rom kurs våren 1927 inriktade han sina forskningar på den antika ekonomiska historien, och under ett årslångt studieuppehåll i Uppsala 1930—1931 påbörjade han det arbete, som skulle lägga grunden till hans stora anseende i fackkretsar, doktorsavhandlingen »Geld und Wirtschaft im römischen Reich des vierten Jahrhunderts n. Chr.», vilken fullbordades 1932 och förskaffade honom doktorsgraden och påföljande år en docentur i antikens historia vid Helsingfors universitet, sedermera ändrad till

att omfatta allmän historia. Avhandlingen innebär ett synnerligen djärvt grepp. Den tar upp till behandling ett av de häftigast omstridda problemen inom den senantika ekonomiska historien, frågan om naturalhushållning och penninghushållning, framlägger en hel mängd nytt material, inte minst hämtat från det numismatiska området, och bjuder en lösning av problemet, som sedermera allmänt accepterats. Både i fråga om sina resultat och sin metod har verket blivit grundläggande och torde kunna räknas till de klassiska arbetena på sitt område.

De djupgående förstudierna till detta förstlingsverk hade lett Gunnar Mickwitz in på den senantika numismatikens område. Dessa studier fullföljde han omedelbart och kunde redan 1933 framlägga ett synnerligen viktigt arbete »Die Systeme des römischen Silbergeldes im 4. Jhdt. n. Chr.», där han introducerar den variationsstatistiska metoden på det numismatiska området, ett hjälpmedel, som säkerligen kommer att visa sig mycket brukbart och redan stimulerat till fortsatt utbyggande av metoden. Sitt numismatiska intresse har Gunnar Mickwitz ytterligare visat genom en rad uppsatser i skilda tidskrifter, vilka företrädesvis syssla med förhållandet mellan metallvärde och myntvärde, ett av de mest fascinerande men också allra mest svåråtkomliga problemen inom den antika ekonomiska forskningen över huvud taget. Men samtidigt hade han överflyttat sina forskningar till nya områden. Med det stora arbetet »Die Kartellfunktion der Zünfte und ihre Bedeutung bei der Entstehung des Zunftwesens» 1936 lämnade han ett viktigt bidrag till lösandet av den synnerligen omstridda frågan om skråväsendets uppkomst, och i det på omfattande arkivstudier baserade verket »Aus Revaler Handelsbüchern» 1938 studerade han ingående den senmedeltida Östersjöhandelns teknik. Dessutom hade han vid sin bortgång genom grundliga förarbeten i kontinentens och Englands bibliotek förberett utarbetandet av ett större verk om folkvandringstidens ekonomiska historia, vilket skulle ingå i Cambridge Mediaeval History samt ett annat på samma område, vilket i form av föreläsningar skulle hållas vid och utges av Instituttet for sammenlignende kulturforskning i Oslo. Utöver denna betydande vetenskapliga produktion hade Gunnar Mickwitz medhunnit att sköta akademisk undervisning vid Helsingfors universitet, uppehålla professuren i allmän historia vid Åbo akademi, under lång tid

tjänstgöra som lektor i historia vid Hangö samlyceum, aktivt deltaga i ett flertal vetenskapliga kongresser, intresserat verka i studentlivet, bl. a. som redaktör för Studentbladet och senast som ordförande i Finlands svenska studentkårsförbund, förvärva kompetens att upprätthålla finskspråkig professur och slutligen att — tillsammans med doc. K. Hanell — utge en synnerligen förtjänstfull lärobok i Gamla tidens historia för gymnasiet. Av utmärkelser, som kommit honom till del, må nämnas, att han förra året kallades till utländsk ledamot av Vetenskaps-Societeten i Lund.

Denna verkligt imponerande insats, vilken medhunnits under blott 10 år, vittnar om Gunnar Mickwitz' ovanliga personliga förutsättningar. Som forskare utmärkte han sig för en omfattande lärdom, en logisk skärpa och stringens i bevisföringen, en nykter och verklighetstrogen syn på problemen och en välgörande frihet från alla slagord och förutfattade meningar, som gett honom möjlighet att sovra ut det värdefulla och hållbara inom den tropiskt yppiga flora av uppslag och hypoteser, som växt upp kring de häftigt omstridda problem, vilka han tog upp till behandling. Samtidigt kunde han med den verkligt store vetenskapsmannens intuitiva säkerhet gå rätt på de väsentliga frågorna, visa nya, framkomliga vägar, klarlägga dunkla sammanhang och ge fruktbarande uppslag. Hans arbetsmetod var lika intensiv som effektiv, han lät aldrig locka sig ut på vilseledande sidospår, men han ryggade heller aldrig tillbaka för att gripa över på även de mest avlägsna ämnesområden, om han där trodde sig kunna hämta material för utbyggande av nya vetenskapliga metoder. Det råder intet tvivel om, att en verkligt lysande vetenskaplig bana väntade honom, om det förunnats honom att fullfölja sitt verk. Vad han redan medhunnit torde vara tillräckligt att tillförsäkra honom en plats i den ekonomisk-historiska vetenskapens hävder.

Personligen var han en ovanligt vinnande människa, som genom sitt glada, öppna och anspråkslösa väsende och sin hjärtegodhet förvärvade vänner överallt, där han drog fram, samtidigt som han genom sin gedigna och trofasta karaktär, sin vidsynthet och sina omfattande intressen tillvann sig allas respekt. Både som forskare och som människa var han en sällsynt rikt utrustad personlighet, och det är en mycket svår förlust för vetenskapen, att hans bana så hastigt avbrutits.

Erik Gren